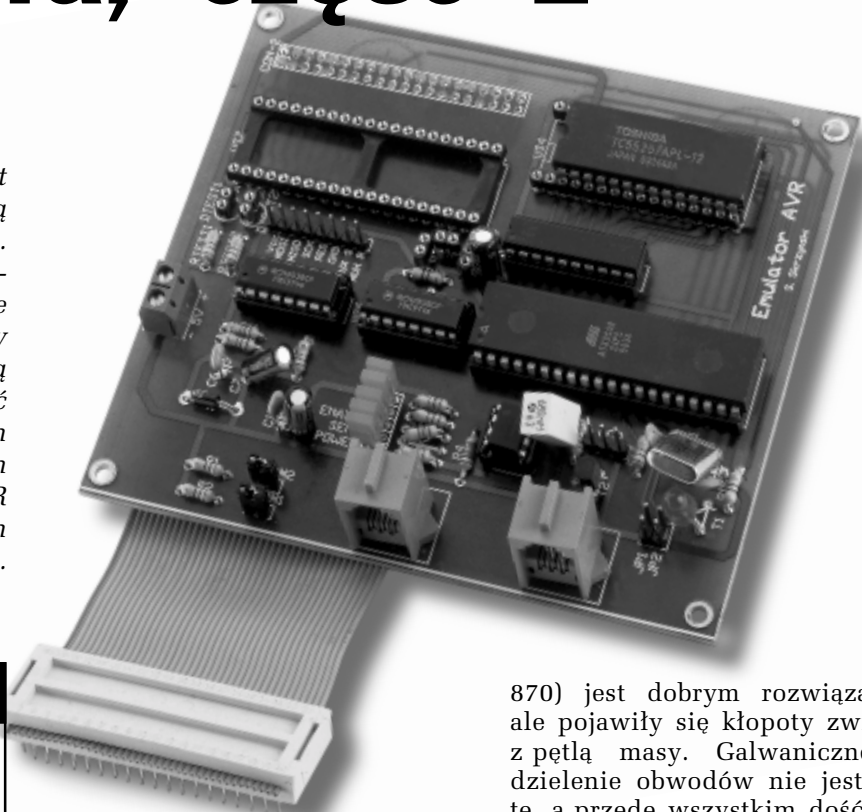

Emulator-programator mikrokontrolerów AVR i '51 do każdego typu komputera, część 1

AVT-5037

Kolejny projekt przygotowany z myślą o użytkownikach Amigi. Prezentowany emulator-programator doskonale spisuje się także we współpracy z innymi komputerami. Jedną z jego zalet jest możliwość emulacji wybranych mikrokontrolerów z rodzin AVR (w tym także AVR Mega) i '51, a także ich programowanie.

Najważniejsze cechy emulatora-programatora:

- ✓ zasilanie z uruchamianego systemu,
- ✓ współpraca z każdym komputerem wyposażonym w port RS232C od 2400...57600bd,
- ✓ interfejs RS485 lub RS232C z izolacją galwaniczną,
- ✓ obsługa danych w formacie IntelHex standard (adres 16-bit) oraz IntelHex 20-bit: koniec linii CR (MAC, C-64), LF (Amiga) lub CR+LF (PC), długość rekordu do 255 bajtów,
- ✓ emulacja: 8051, 8052, 89S8252, 89S53 (AT89C051 z ograniczeniem) oraz AVR w obudowach z 40 wyprowadzeniami (8/20-pinowe z ograniczeniami),
- ✓ programowanie: 89S8252, 89S53, AVR (także w pracującym urządzeniu przez SPI),
- ✓ programowanie bitów blokady 1, 2 i 3,
- ✓ programowanie pamięci danych i programu,
- ✓ sygnalizacja trybu pracy i błędów,
- ✓ możliwość podłączenia czterech symulatorów do jednego portu RS.

Przykładowe czasy programowania układów:

X AT89S8252	42s (250B/s),
X AT89S53	63s (250B/s),
X AT90S8515	30s (250B/s),
X ATMega161	4s (4kB/s),
X ATMega106	8s (8kB/s),
X ATMega103	16s (8kB/s),

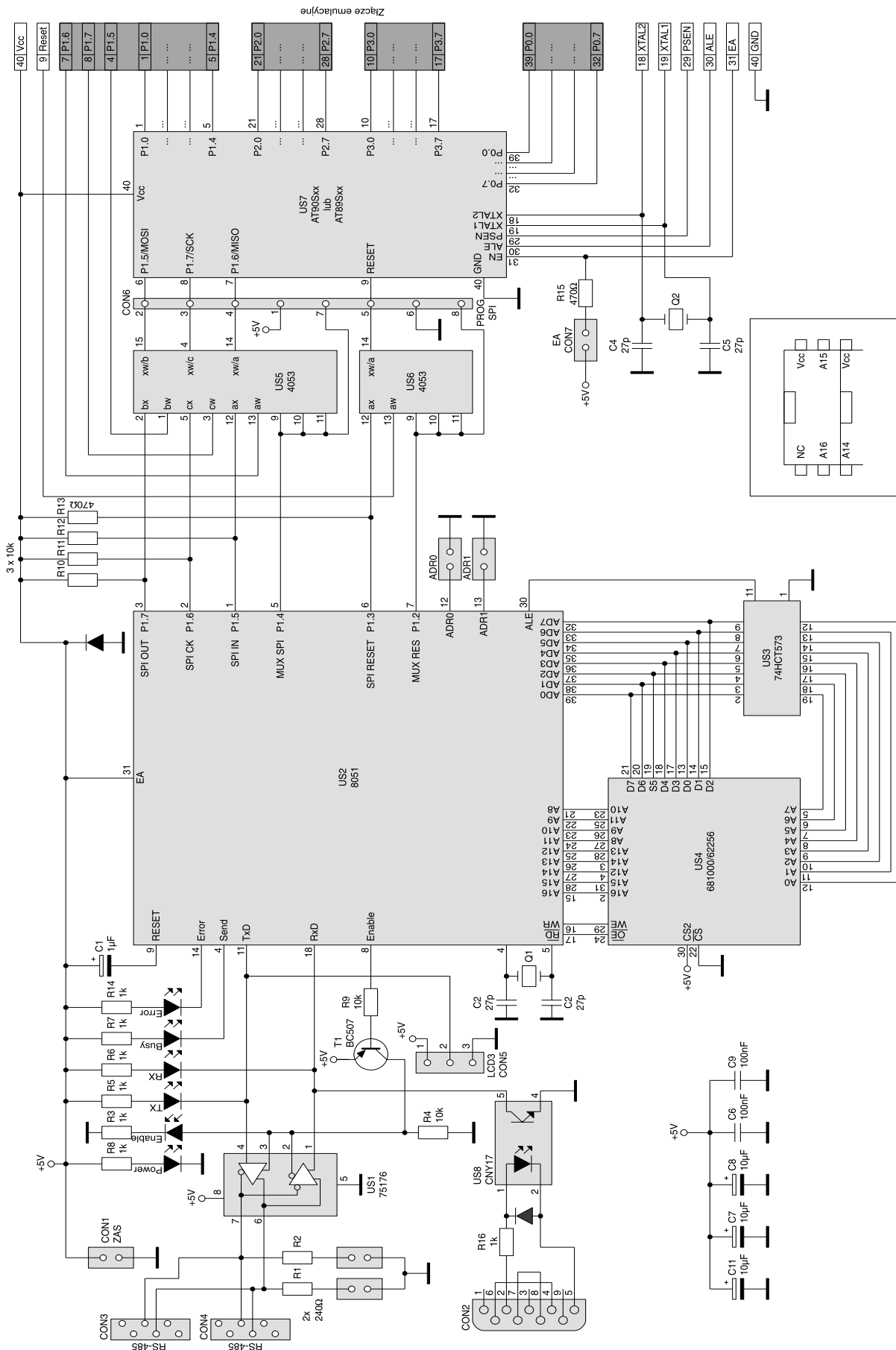
Procesory AVR są wyposażane w pamięć programu o pojemności do 128kB (64k słów). Standardowy plik w formacie IntelHex umożliwia obsługę pamięci o pojemności do 64kB. Po przekroczeniu tej granicy konieczne jest zastosowanie pliku o zmodyfikowanym sposobie adresowania, co wymaga wczytania całego rekordu do pamięci programatora-emulatora i jego analizę. Poza tym procesory serii AVR Mega posiadają wewnętrzny bufor na programowane dane o wielkości 128 lub 256B, dzięki któremu znacznie skraca się czas programowania procesora.

Podczas konstruowania emulatora miałem pewne kłopoty z wyborem interfejsu łączącego go z komputerem. Zastosowanie przetłoczonego portu RS232 (jak w AVT-

870) jest dobrym rozwiązaniem, ale pojawiły się kłopoty związane z pętlą masy. Galwaniczne oddzielenie obwodów nie jest proste, a przede wszystkim dość kosztowne.

Przyjąłem też, że interfejs nie powinien być zbyt skomplikowany. Znalazłem więc rozwiązanie likwidujące większość problemów: interfejs RS485. Jest to interfejs podobny do RS232, w którym dane są przesyłane z wykorzystaniem pętli prądowej. Oznacza to, że połączone przyrządy nie muszą mieć wspólnej masy. Ponadto standard RS485 uwzględnia możliwość pracy „sieciowej” z kilkoma urządzeniami nadawczymi, chociaż w danej chwili nadawać może tylko jedno.

W pierwszej fazie projektowania wybrałem tryb *fullduplex*, ale po analizie protokołu transmisji pomiędzy urządzeniami a komputerem doszedłem do wniosku, że *semiduplex* wystarczy. Dzięki temu interfejs znacznie się uprościł.

Rys. 1. Schemat elektryczny emulatora-programatora.

Tab. 1. Zestawienie stanów pracy sygnalizowanych przez diody LED

LED BUSY	LED ERROR	Stan urządzenia
zgaszona	zgaszona	Tryb emulacji
świeci	zgaszona	Podłączenie do magistrali RS485
miga	zgaszona	Zajętość emulatora (programowanie, itp.)
zgaszona	miga	Przekroczony adres
zgaszona	świeci	Przekroczono czas oczekiwania na transmisję RS
świeci	miga	Błąd pliku IntelHex
miga	miga	Błąd zapisu bajtu do procesora
świeci	świeci	Przepełniony bufor odbiorczy RS
migają naprzemiennie	migają naprzemiennie	Przepełnienie stosu

Aby umożliwić współpracę emulatora z komputerem wyposażonym w interfejs RS232, konieczny jest dodatkowy konwerter RS232/RS485, którego opis także zamieszczono w artykule.

Opis układu

Schemat elektryczny emulatora-programatora pokazano na rys. 1. Jak widać jego budowa jest podobna do budowy poprzednika - AVT-995.

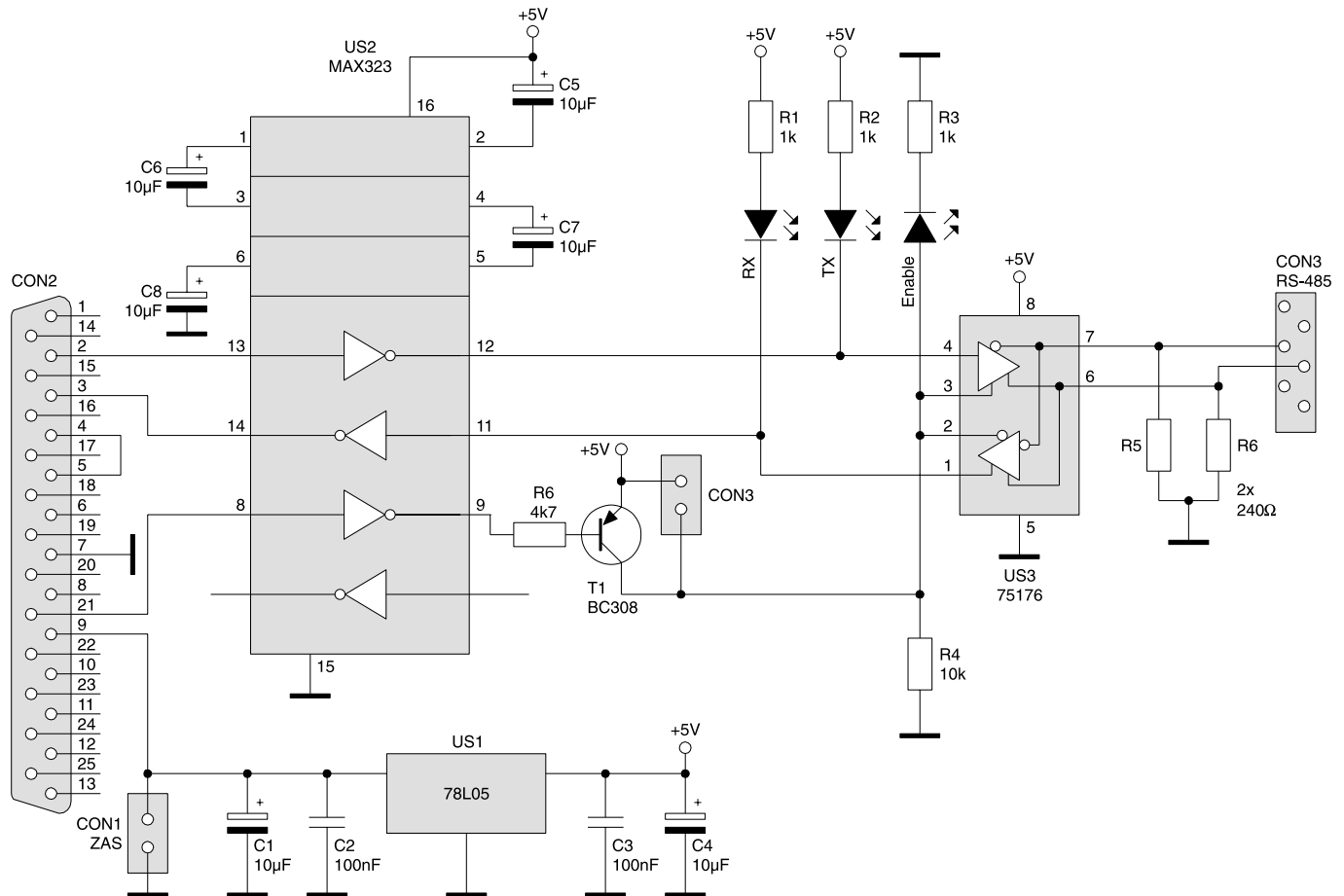
Emulator jest zasilany z uruchamianego urządzenia. Dioda D1 zabezpiecza przed skutkami od-

wrotnego włożenia złącza emulacyjnego w podstawkę. Do zerowania procesora wykorzystano obwód z kondensatorem C1 i rezystorem umieszczonym w strukturze US2. Należy wspomnieć, że choć długość kodu programu nie przekracza 4kB, to nie można użyć procesora AT89C51, ponieważ w aplikacji wykorzystano 256B wewnętrznej pamięci RAM (niestety stosu nie da się przenieść do zewnętrznej pamięci RAM). Jako US2 można zastosować procesor: AT89C52, AT89S8252, AT89S53 itp.

Sygnal prądowy z komputera o standardzie RS-485 jest przekształcany do postaci napięciowej o poziomach TTL za pośrednictwem transceivera US1. Jeśli korzystamy z RS-232, konwersja napięcia następuje w transoptorze US8. Należy pamiętać, że o maksymalnej szybkości decydują wówczas parametry zastosowanego transoptora. Diody LED sygnalizują:

- *Power* - zasilanie emulatora,
- *Busy* i *Error* - tryb pracy i błędy (szczegóły w tab. 1),
- *Rx* - odbiór danych z komputera,
- *Tx* - transmisję do komputera lub wyświetlacza LCD,
- *Enable* - transmisję z emulatora do komputera przez RS-485.

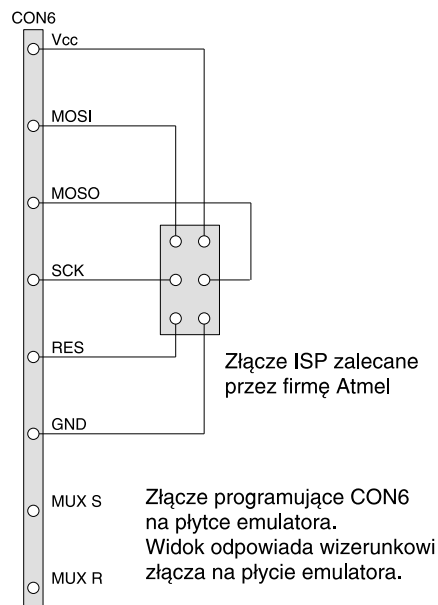
Zewnętrzny bufor danych przychodzących z RS232 i na dekodowanie rekordów IntelHex stanowi pamięć o pojemności 32 lub 128kB. Sterowanie pamięcią odbywa się w sposób standardowy dla rodziny 8051, tj. za pośrednictwem zatrasku US3. Jak widać, linie adresowe i danych pamięci RAM nie są połączone

Rys. 2. Schemat elektryczny konwertera RS232/RS485.

Tab. 2. Połączenia konieczne do wykonania w przejściówce dla procesorów z ośmioma wyprowadzeniami.

złącze IDC40		złącze IDC20		złącze IDC10	
pin	nazwa	pin	nazwa	pin	nazwa
1	PB0 (T0)	12	PB0 (AIN0)	7	PB0 (AIN0/MOSI/AREF)
2	PB1 (T1)	13	PB0 (AIN1)	6	PB1 (INT0/MISO/AIN1)
3	PB2 (AIN0)	14	PB0	5	PB2 (T0/SCK/ADC1)
4	PB3 (AIN1)	15	PB3 (OC1)		
5	PB4 (SS)	16	PB4		
6	PB5 (MOSI)	17	PB5 (MOSI)		
7	PB6 (MISO)	18	PB6 (MISO)		
8	PB7 (SCK)	19	PB7 (SCK)		
9	RESET	1	RESET	1	RESET (PB5)
10	PD0 (RXD)	2	PD0		
11	PD1 (TXD)	3	PD1 (TXD)		
12	PD2 (INT0)	6	PD2 (INT0)	6	(Przez JP1)
13	PD3 (INT1)	7	PD3 (INT1)		
14	PD4 (OC1A)	8	PD4 (T0)		
15	PD5 (WR)	9	PD5 (T1)		
16	PD6 (RD)	11	PD6 (ICP)		
18	XTAL2	4	XTAL2	3	XTAL2 (PB4/ADC2)
19	XTAL1	5	XTAL1	2	XTAL1 (PB3/ADC3/CLOCK)
20	GND	10	GND	4	GND
40	VCC	20	VCC	5	VCC

Rys. 3. Schemat elektryczny kabla do programatora.

z odpowiadającymi im liniami procesora. Nie ma to wpływu na pracę układu. W pamięciach RAM numer linii adresowej czy danych można traktować jako umowny. To samo dotyczy innych układów pamięci z tym, że przy pamięciach stałych (ROM/EPROM) należy odpowiednio zmienić plik zapisujący/symulujący pamięć. Przeważnie łączy się linie adresowe i danych z odpowiadającymi im liniami procesora.

Przełączanie linii interfejsu SPI zapewniają klucze analogowo-cyfrowe US5 i US6. Jeśli będziemy stosowali duże wartości częstotliwości zegarowej dla procesorów AVR, to konieczna może być ich wymiana na 74HCT4053.

Jumpery ADR_0 i ADR_1 ustalają adres emulatora. Możliwe jest ustawienie czterech adresów:

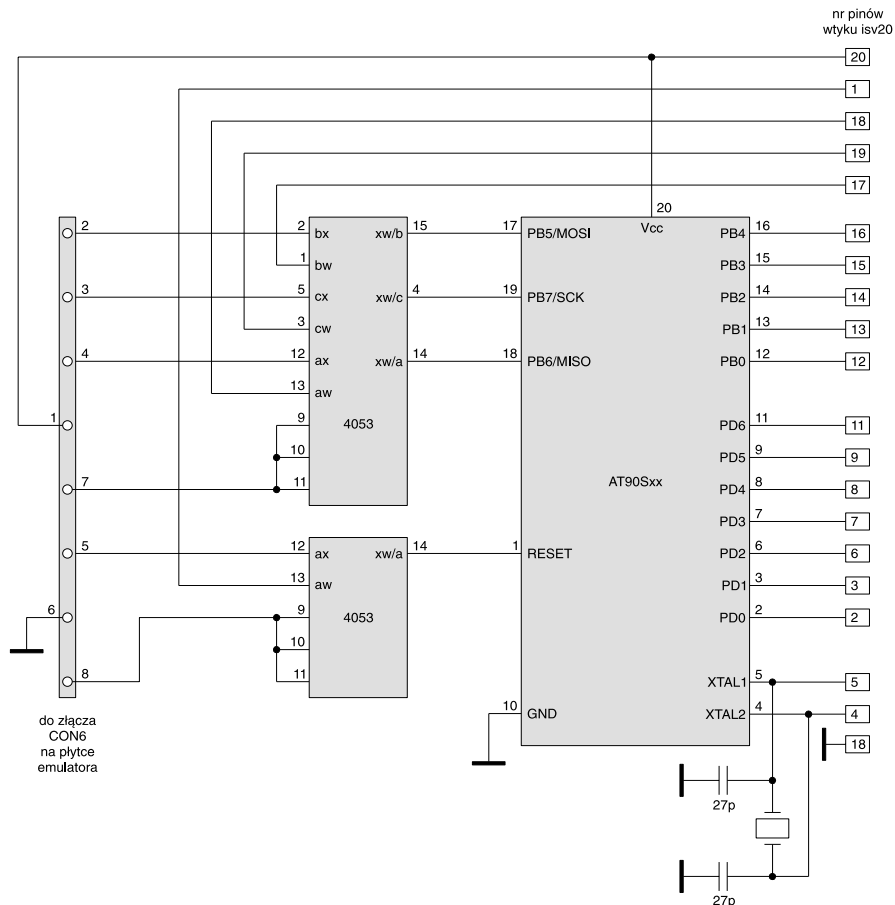
Adres	ADR_0	ADR_1
0	rozwarto	rozwarto
1	zwarto	rozwarto
2	rozwarto	zwarto
3	zwarto	zwarto

Złącze CON-5 można wykorzystać do podłączenia wyświetlacza LCD. Będą na nim wyświetlane komunikaty o błędach, wielkość pamięci podłączonego procesora itp. W aktualnej wersji oprogramowania opcja ta nie jest aktywna!

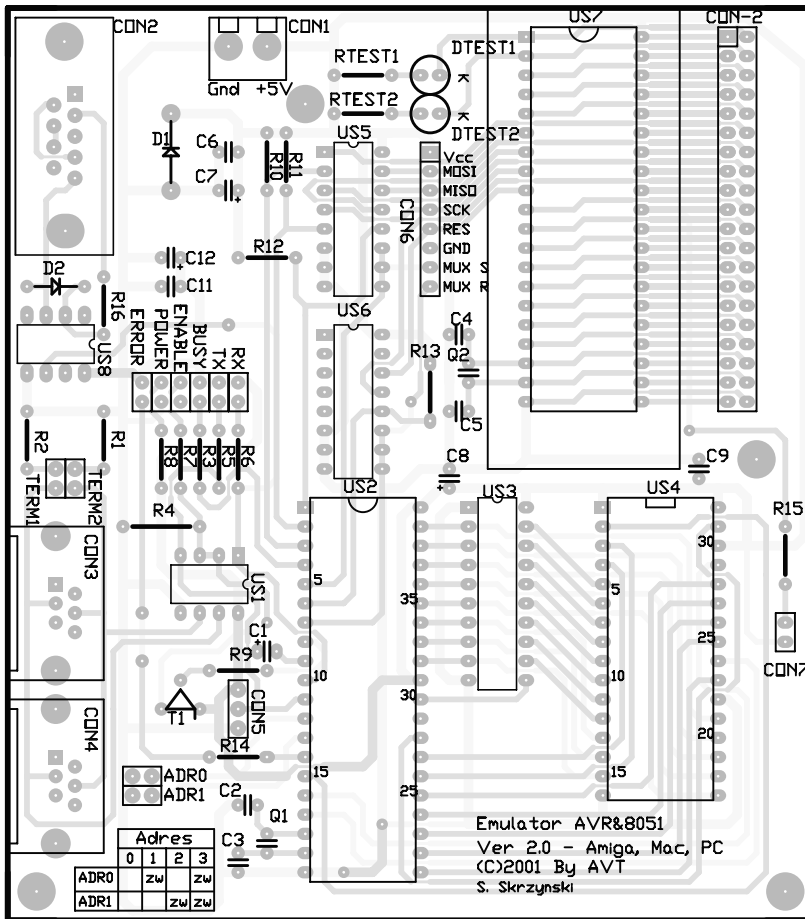
Na rys. 2 pokazano schemat elektryczny konwertera RS232/RS485, który zapewnia dwukierunkową konwersję sygnałów

między interfejsem RS485 emulatora i standardowym interfejsem szeregowym Amigi lub PC.

Złącze CON-6 można wykorzystać do programowania procesora.

Rys. 4. Schemat elektryczny płytki przejściowej do emulacji mikrokontrolerów 8- i 20-nóżkowych.

Rys. 5. Rozmieszczenie elementów na bazowej płytce drukowanej.

sorów w systemie lub do emulowania procesorów AVR z 8/20 wyprowadzeniami korzystając z dodatkowych układów. Złącze to jest bliźniaczo podobne do złącza umieszczonego w AVT-995. Dodano tylko dwie linie MUX_S i MUX_R, a pozostałe wyprowadzenia mają identyczne rozmieszczenie.

Jeśli zdecydujemy się na programowanie procesorów w systemie, to należy wykonać odpowiedni kabelek. Jego wykonanie zależy od tego, jakie złącze zastosowano w programowanym urządzeniu. Najczęściej spotyka się złącza zalecane przez firmę Atmel. Kabel będzie miał wygląd jak na rys. 3. Można też z jednej strony zakończyć go chwytakami.

Na rys. 4 przedstawiono schemat montażowy płytki przejściowej umożliwiającej prostą emulację procesorów w obudowach 8 i 20 pin. Przejściówkę łączymy z emulatorem kablem FLAT40, z zaciśniętymi na obu końcach złączami IDC40. Do emulacji procesorów z 20 wyprowadzeniami należy wykonać kabel taki sam

jak dla emulacji procesorów z 40 wyprowadzeniami, ale taśmą FLAT20 ze złączami IDC20 i ISV20.

Dla złącza emulacyjnego procesora 8-pinowego, z powodu braku złącz IDC 8-stykowych, przewidziano złącze IDC10. Dwa ostatnie styki złącza nie są wykorzystane. Brak wtyku ISV8 zmusza do wykorzystania wtyku ISV20 po uprzednim usunięciu niepotrzebnych pinów. W tab. 2 przedstawiono połączenia przejściówki.

Jak widać, przy emulacji procesora 20-nóżkowego nie są wykorzystywane wejścia analogowe i bramkowania timerów (dla AVR dodatkowo interfejs SPI).

Przy emulacji procesora 8-nóżkowego nie działa bramkowanie timera T0, a dla procesorów serii ATiny porty PB3, PB4, PB5 oraz wejścia analogowe. Zworką JP1 można symulować stan na wejściu przerwanienia INTO dla procesorów w obudowie z ośmioma wyprowadzeniami.

Montaż i uruchomienie

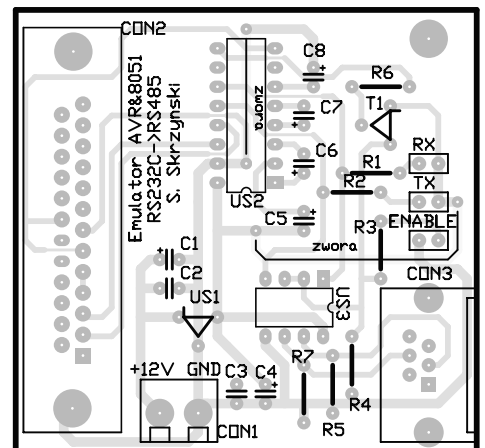
Schemat montażowy płytki emulatora pokazano na rys. 5, a schemat montażowy płytki konwertera RS232/485 na rys. 6.

Montaż rozpoczynamy od elementów najmniejszych, a kończymy na największych. Pod emulowany procesor można zastosować podstawkę zatrzaskową lub precyzyjną. Pod elementy testowe DTEST1, DTEST2, C4, C5, Q2 najlepiej zastosować odcinki listwy „tulipanowej“.

Ze względu na problemy ze zdobyciem podstawki 32-stykowej, pod pamięć US4 także można zastosować listwę tulipanową. Jeśli nie przewidujemy zastosowania pamięci 128kB, można włutować podstawkę 28-stykową.

W aktualnej wersji oprogramowania pamięć o pojemności większej niż 32kB nie jest obsługiwana! W podstawce układu US7 będziemy umieszczać emulowany lub programowany procesor. Najlepiej jest zastosować tam podstawkę zatrzaskową 40-stykową lub ostatecznie podstawkę precyzyjną (tulipanową).

Po podłączeniu napięcia +5V do złącza CON1 sprawdzamy napięcia zasilania układów scalonych. Gdy są poprawne, można umieścić układy w podstawkach. Jeśli korzystamy z interfejsu RS485, musimy wykonać konwerter zgodnie z rys. 2. Nie są wtedy potrzebne na płytce emulatora elementy CON2, R16, D2 i US8. Zworki TERM1 i TERM2 zakładamy wtedy, gdy emulator jest końcowym lub jedynym urządze-

Rys. 6. Rozmieszczenie elementów na płytce drukowanej konwertera RS232/RS485.

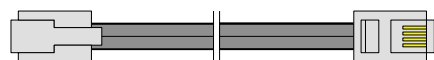
niem dołączonym do magistrali RS485.

Kabel łączący konwerter RS485 z emulatorem jest kablem telefonicznym z wtykami RJ-45. Wtyczki zaciśnięto jednak inaczej niż w typowym kablu telefonicznym - z przeplotem. Dzięki temu nie trzeba wyróżniać gniazd wejściowych i wyjściowych w interfejsie RS-485. Sposób zaciśnięcia złącz RJ-45 pokazano na rys. 7.

Jeśli po połączeniu emulatora z interfejsem dioda Rx w emulatorze świeci, to oznacza, że źle wykonaliśmy kabel i należy jedną z wtyczek RJ odwrócić. Jeśli ktoś będzie miał kłopoty z nabyciem złącz i kabli RJ, może zamiast nich wykorzystać złącza DB. Styk numer 1 złącza DB9 łączymy z wyprowadzeniem 6 układu US1, natomiast styk numer 2 złącza DB9 z wyprowadzeniem 7 US1.

W aktualnej wersji oprogramowania nie korzystamy z dwukierunkowej transmisji przez RS485, dlatego należy koniecznie założyć jumper na COM3 w płytce konwertera. Konwerter wymaga zasilania. Można zastosować napięcie +8 do +15V dołączane do zacisku CON-1 lub napięcie +5V (wówczas zamiast stabilizatora należy włączyć zworkę).

Amigowcy są w lepszej sytuacji. Na port RS ich komputerów

Rys. 7. Sposób zaciśnięcia złącz RJ-45 na kablu połączeniowym.

są wyprowadzone napięcia +12 i -12V. Nie muszą więc stosować dodatkowego zasilania konwertera. Posiadaczom innych typów komputerów polecam wyprowadzić napięcie +12V na pin 9 portu RS, -12V na pin 10. Należy je włączyć przez szeregowy rezystor 47Ω/0,5W. Standard RS232 określa funkcję styków 9 i 10 jako napięcia testowe i nic się nie stanie jeśli je tam dołączymy.

Gdy korzystamy z interfejsu RS232C, nie musimy montować CON3, CON4, R1 i R2 na płytce emulatora, natomiast US1 musimy koniecznie usunąć! Do połączenia emulatora z komputerem wykorzystujemy typowy kabel null-modem.

Do pełni szczęścia braku tylko kabla emulacyjnego. Wykonujemy go, zaciskając złącza ISV40 i IDC40 na taśmie FLAT40.

Pierwszy test

Na płytce umieszczamy elementy: C4, C5, Q2, US7, DTEST1, DTEST2, RTEST1 i RTEST2. Zależnie od typu układu US7 wykonujemy dodatkowo:

- dla procesorów rodziny AT89Sxx: zwieramy CON7 (EA dla AVT-995); do pinu 9 podstawki emulacyjnej dołączamy masę; kompilujemy plik „Test51.asm“ wydając rozkaz dla PC „51 test51 2“ lub uruchamiając skrypt „8051_AVT995+.rexx“ na Amidze (plik do kompilacji „ASM:AVT-EmuAVR/Test51.asm“);

- dla procesorów rodziny AT90Sxx: do wyprowadzenia 9 podstawki emulacyjnej dołączamy +5V; kompilujemy plik „Test51.asm“ wydając rozkaz dla PC „avr testavr 2“ lub uruchamiając skrypt „AVR_AVT995+.rexx“ na Amidze (plik do kompilacji „ASM:AVT-EmuAVR/TestAVR.asm“).

Po chwili procesor powinien być zaprogramowany, diody DTEST powinny migać. Gdy tak jest, można usunąć DTEST1, DTEST2, C4, C5, Q2, rozewrzeć CON7 i odłączyć wyprowadzenie numer 9 procesora (i zworki CON7 lub EA dla AVT995).

Sławomir Skrzyński, AVT
slawomir.skrzynski@ep.com.pl

Przy uruchamianiu emulatora wykorzystano zestawy AVT-995 i AVT-498 współpracujące z Amigą. Do zaprogramowania procesorów w prototypie wykorzystano programator AVT-996.

Dyskietka dostarczana wraz zestawem zawiera programy dla PC i Amigi. Najnowsze wersje oprogramowania dla Amigi PC będą dostępne na stronie internetowej EP.

Płytki „przejściówki“ dla procesorów 8/20pin nie wchodzi w skład kitu.

Wzory płytek drukowanych w formacie PDF są dostępne w Internecie pod adresem: <http://www.ep.com.pl/?pdf/pazdziernik01.htm> oraz na płycie CD-EP10/2001B w katalogu PCB.